

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan elinkeinotulon verottamisesta annettua lakia muutettavaksi siten, että option asettajan saama preemio olisi tietyin edellytyksin veronalaista tuloa vasta sinä verovuonna, jona optiosopimus suljetaan, toteutetaan tai raukeaa. Preemion määrällä oikaistaisiin kohde-etuuden hankintamenoa, jos optio toteutetaan hankkimalla option kohde-etuutena oleva hyödyke.

Lisäksi ehdotetaan, että luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten kaupankäyntivarastoon kuuluvan omaisuuden realisoitumattomat arvonnousut

ja arvonalenemiset luettaisiin sen verovuoden tuotoksi ja kuluksi, jona arvonne muutokset on kirjattu kirjanpidossa.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu. Lakia sovellettaisiin ensimmäisen kerran verovuodelta 2002 toimitettavassa verotuksessa. Verovelvollisen vaatimuksesta lakia voitaisiin kuitenkin soveltaa ensimmäisen kerran jo vuodelta 2001 toimitettavassa verotuksessa.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

1.1. Optioiden preemiot (27 d §)

Yleistä

Optiosopimus on johdannaisopimus, jonka perusteella option haltija eli ostaja saa option asettajalta eli myyjältä oikeuden tulevaisuudessa ostaa tai myydä sopimuksen mukaisen kohde-etuuden tai oikeuden saada kohde-etuuden hinnan kehitystä kuvaavan tunnusluvun muutoksen perusteella laskettavan suorituksen. Option asettaja on sopimuksella sitovasti velvoitettu suoritukseen, mikäli haltija suoritusta vaatii. Option haltija sen sijaan voi valita, vaatiko hän asettajaa toteuttamaan velvollisuutensa vai ei. Optio-oikeudesta haltija maksaa option asettajalle korvaukseksi preemion sopimuksen tekemisen yhteydessä. Optiot voidaan periaatteessa sitoa mihin kohde-etuuteen tahansa. Käytännössä yleisesti käytetty kohde-etuus on pörssiyhtiön osake, mutta se voi olla myös esimerkiksi indeksi

tai korko.

Vakioitujen optioiden kaupasta säädetään kaupankäynnistä vakioituilla optioilla ja termiineillä annetussa laissa (772/1988). Kyseisessä laissa on säädetty kielto luovuttaa optioita. Optiosopimus voidaan kuitenkin sulkea eli lukita, jolla ymmärretään vastakkaisen samanlaisen sopimuksen tekemistä. Optiojärjestelystä kokonaisuudessaan syntyvän tuoton tai kulun määrä selviää lopullisesti option toteuttamisen tai sulkemisen yhteydessä.

Option perusarvolla tarkoitetaan kohde-etuuden arvon ja toteutushinnan erotusta. Osto-optiolla on perusarvoa, jos kohde-etuuden arvo on suurempi kuin toteutushinta. Myyntioptiolla taas on perusarvoa, jos kohde-etuuden arvo on toteutushintaa pienempi. Option aika-arvolla tarkoitetaan option markkinahinnan ja perusarvon välistä erotusta. Aika-arvoon vaikuttavat ensi sijassa kohde-etuuden arvon muutosherkkyys ja option voimassaoloajan pituus. Yleensä aika-arvo on sitä korkeampi, mitä pitempi on option voimassaoloaika.

Option toteuttaminen voi tapahtua joko

option kohde-etuutena olevan hyödykkeen luovuttamisena ja vastaanottamisena optiosopimuksessa määritellyn kauppahinnan suorittamista vastaan, tai nettoarvon tilityksenä, jolloin vain rahavirta vaihtaa omistajaa. Sopimus voi päättyä myös niin, että se raukeaa arvottomana.

Verolainsäädäntö sekä oikeus- ja verotuskäytäntö

Elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968, jäljempänä EVL) mukaan veronalaisia elinkeinotuloja ovat elinkeinotoiminnassa rahana tai rahanarvoisena etuutena saadut tulot. Lain mukaan tulo jaksetaan sen verovuoden tuotoksi, jonka aikana se on saatu rahana, saamisena tai muuna rahanarvoisena etuutena.

Vähennyskelpoisia menoja ovat elinkeinotoiminnassa tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneet menot ja menetykset. Meno on vähennyskelpoinen sinä verovuonna, jonka aikana sen suorittamisvelvollisuus on syntynyt. Menetyksen puolestaan vähennetään sen verovuoden kuluna, jonka aikana se on todettu. Vähennyskelpoisena menetyksenä voidaan vähentää muun ohessa muun rahoitusomaisuuden kuin myyntisaamisten lopulliseksi todetut arvonalenemiset. Muuta kuin EVL:ssa vähennyskelpoiseksi säädettyä realisoitumatonta menoa tai menetystä ei pidetä verotuksessa vähennyskelpoisena.

Omaisuuksien hankintamenojen vähentämiseen sovelletaan sitä koskevia erityissäännöksiä. Vaihto- ja sijoitusomaisuuden hankintameno vähennetään pääsääntöisesti sinä verovuonna, kun omaisuus luovutetaan. Tämän lisäksi hankintamenoista on vähennyskelpoista se osa, joka ylittää vastaavanlaisen omaisuuden hankintaan verovuoden päättyessä todennäköisesti tarvittavan hankintameno.

Elinkeinoverolainsäädännössä ei ole yleistä sitoumuksesta johtuvan vastuun vähentämiseen oikeuttavaa säännöstä, vaan mahdollinen vähennyskelpoisuus perustuu erityissäännöksiin. Esimerkiksi vakuutuslaitosten vakuutussitoumuksesta johtuva vastuu on vähennyskelpoinen

erikseen säädetyllä tavalla. Vastaavasti EVL 47 §:ssä säädetään tiettyjen yritysten mahdollisuudesta vähentää takuusitoumuksen perusteella odotettavissa olevia menoja vastaava määrä.

Elinkeinotoimintaan kuuluvien johdannaissovitusten, kuten optioiden, verotuksesta ei ole olemassa erityisiä säännöksiä, vaan johdannaissovitusten verotus perustuu edellä esitettyihin EVL:n yleisiin periaatteisiin tulon syntymisestä, menon ja menetyksen vähennyskelpoisuudesta sekä jaksotuksesta ja niitä soveltaen tehtyihin ratkaisuihin oikeus- ja verotuskäytännössä.

Optioiden verotukseen liittyvät kysymykset nousivat keskeisesti esille 1980-luvun lopulla johdannaisinstrumenttien käytön yleistyttyä Suomessa. Keskeisimpänä kysymyksenä tarkasteltiin preemiotulon jaksottamista. Toisen näkemyksen mukaan optiota pidettiin itsenäisenä suoritteena ja saatu preemio katsottiin veronalaiseksi tuloksi sinä verovuonna, jona optiosopimus oli solmittu. Preemio katsottiin option asettajan saamaksi lopulliseksi korvaukseksi optiojärjestelyyn liittyvästä sitoumuksesta. Jos asettaja joutuu sitoumuksensa täyttämiseksi myöhemmän ajankohtana suorittamaan käteishyvityksen tai myymään taikka ostamaan kohde-etuuden, sitä pidettäisiin verotuksessa uutena transaktiona. Option rautessa myöhempää suoritusta ei edes tapahdu ja preemio jää ainoaksi optiojärjestelystä johtuvaksi suoritukseksi. Toisen tarkastelutavan mukaan preemio nähtiin taas osana optiojärjestelyn kokonaisuutta. Optiosopimus katsottaisiin tällöin eräänlaiseksi kohde-etuuden luovutusta tai käteishyvityksen suorittamista koskevaksi esisopimukseksi. Tämän mukaisesti vasta optiojärjestelyn nettovoitto tai -tappio olisi tulosvaikutteinen. Tulouttaminen tapahtuisi vasta kun optiosopimus päättyy option sulkemisen, lunastuksen, nettoarvon tilityksen tai raukeamisen johdosta.

Option asettajan saaman preemion tuloutumisajankohtaan otettiin kantaa korkeimman hallinto-oikeuden vuosikirjapäätöksessä 1990 B 511, joka koski valitusta keskusverolautakunnan päätöksestä 247/1989. Keskusverolautakunta asetti

päätöksessään edellisessä kappaleessa ensimmäisenä esitetyn näkemyksen kannalle. Sen mukaan arvopaperikauppiaan fox-korion option ja osakeoption asettajana saama preemio oli optiosopimuksen solmimisvuoden veronalaista elinkeinotulota elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 19 §:n mukaisesti. Arvopaperikauppiaan ostamat vakioidut optiot kuuluivat verotuksessa vaihto-omaisuuteen eivätkä rahoitusomaisuuteen. Keskusverolautakunta katsoi edelleen, että ennakkotiedon hakijan ostajana suorittama preemio vähennettiin verotuksessa elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 28 §:ssä tarkoitetun vaihto-omaisuuden hankintamenona viimeistään optiosopimuksen päättymisajankohtana. Optioiden arvonalentumisesta aiheutunut tappio oli vähennyskelpoinen meno elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 28 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla. Hakija sai lukea vaihto-omaisuuteensa luettavien optioiden hankintamenosta kuluksi tuolloin voimassa olleen lain mukaisen varastovarauksen lisäyksen. Ennakkotiedon mukaan yhtiön osakeoptiosta saamaa tai suorittamaa preemiota ei katsottu osaksi sitä kauppahintaa, jonka yhtiö sai tai suoritti option kohde-etuutena olevista, osakeoption toteuttamisen yhteydessä ostettavista tai myytävistä osakkeista. Lukuun ottamatta preemion kauppahintaan lukemista koskevaa osaa keskusverolautakunnan ratkaisusta valitettiin korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Korkein hallinto-oikeus ei muuttanut keskusverolautakunnan päätöstä. Korkein hallinto-oikeus katsoi siis option asettajan oikeuden preemiotuloon syntyneen lopullisesti sopimuksen solmimishetkellä. Preemion tulouttamisvuoteen ei vaikuttanut option asettajan sitoumuksesta johtuva mahdollinen myöhempi suoritusvelvollisuus. Edellä selostetun prejudikaatin jälkeen preemiotulon jaksottamista koskevaan oikeuskäytäntöön on haettu useaan otteeseen muutosta, mutta oikeuskäytäntö on pysynyt vuonna 1990 omaksutulla kannalla. Preemion verotusajankohta oli esillä esimerkiksi KVL:n pankkiiriliikettä koskevassa ennakkotietopäätöksessä KVL 236/1992, jonka mukaan preemio oli optiosopimuksen solmimisvuoden veron-

alaista elinkeinotulota. Valituksessa vaadittiin, että yhtiön osakeoption asettajana saama preemio ei olisi optiosopimuksen solmimisvuoden veronalaista elinkeinotulota, vaan se katsottaisiin ennakkomaksuksi, joka tuloutuisi verotuksessa vasta, kun optiosopimus suljetaan tai se päättyy nettoarvontilitykseen tai raukeamiseen. Korkein hallinto-oikeus hylkäsi ennakkotietopäätöksestä tehdyn valituksen päätöksellään 14.10.1993 T 3914. Ratkaisua ei julkaistu.

Viimeksi preemioiden verotus oli esillä tapauksessa, joka koski pankin avoimista olevista korko-, osake- ja valuuttaoptioista saamien preemioiden tuloutusta. Preemiot oli kirjanpidossa kirjattu siirtovelkoihin. Verotuksessa preemiot oli luettu sen verovuoden tuloksi, jolloin ne oli saatu. Verotuspäätöksestä valitettiin hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeus hylkäsi valituksen ja katsoi vuonna 2000 antamassaan päätöksessä, että saatu preemio oli optiosopimuksen solmimisvuoden veronalaista elinkeinotulota. Option asettajan verovuoden päättyessä avoimena olevien optioiden laskennallisia sulkemiskustannuksia ei voitu vähentää yhtiön tulosta verotuksessa, kustannukset voitiin vähentää vasta kun optio toteutetaan tai suljetaan. Valituksissaan pankki oli erityisesti vedonnut Rahoitustarkastuksen kirjanpitoa koskeviin määräyksiin, joiden mukaan saatuja preemioita ei tule kirjata tuloksi vielä optiosopimuksen tekohetkellä. Korkein hallinto-oikeus ei keuhällä 2001 myöntänyt asiassa muutoksenhakulupaa. Korkein hallinto-oikeus on ollut samalla kannalla myös eräissä muissa tapauksissa vuosina 2000 ja 2001.

Kansainvälinen vertailu

Optioiden preemioiden käsittely on vaihtelevaa eri maiden verotuksessa, eikä se kaikilta osin vastaa kirjanpidollista käsittelyä. Tämä käy ilmi muun muassa OECD:n raportista Taxation of New Financial Instruments vuodelta 1994 ja International Fiscal Association'in raportista Tax aspects of derivative instruments vuodelta 1995. OECD:n raportin mukaan

osakeoptioon liittyvän premion verotuskäsittely muodostuu lähtökohtaisesti kahdenlaiseksi sen mukaan, pidetäänkö optiota itsenäisenä rahoitusinstrumenttina vai liitetäänkö option verotus kohde-etuuden verotukseen. Kun optiota pidetään itsenäisenä instrumenttina, preemio katsotaan asettajan veronalaiseksi tuloksi jo option asettamishetkellä, eikä sitä pääsääntöisesti enää oteta myöhemmin huomioon verotuksessa. Option haltija taas ei voi vähentää verotuksessaan maksamaansa preemiota tai option ostohintaa option hankintahetkellä. Haltijan verotuksessa preemio huomioidaan vähennyksenä tai hankintamenoa vaikuttavana eränä pääsääntöisesti optiota luovutettaessa tai toteutettaessa taikka sen rautessa.

Silloin, kun option verotus liitetään kohde-etuuden verotukseen, saatu preemio ei ole pääsääntöisesti veronalaista vielä asettamishetkellä. Yleensä preemio otetaan huomioon optiota toteutettaessa. Sen sijaan erityisen lainsäädännön puuttuessa saattaa olla epäselvää, miten preemio jaksotetaan, jos optio luovutetaan edelleen tai se raukeaa. Kun option verotus liitetään kohde-etuuden verotukseen, haltijan verotus toimitetaan pääsääntöisesti samana ajankohtana kuin silloin, kun optiota pidetään itsenäisenä instrumenttina. Raporttien mukaan joissakin tapauksissa on mahdollista, että haltija voi vähentää maksamansa premion jo maksuhetkellä tai option asettamishetkellä.

Preemio voidaan myös joskus jaksottaa tuotoksi tai kuluksi option koko voimassaoloajalle, joskaan tämä ei ole kovin yleistä. Raporttien mukaan samaan sopimukseen liittyvän premion käsittely ei välttämättä ole asettajan ja haltijan verotuksessa symmetrinen. Lisäksi jaksottamiseen vaikuttaa osaltaan, arvostetaanko johdannaisopimukset verotuksessa markkinaehtoperiaatteen mukaisesti vai ei. Markkinaehtoperiaatetta sovellettaessa saatu preemio voi olla kokonaisuudessaan tuloa option asettamisvuoden verotuksessa. Vastaavasti maksettu preemio voi tulla vähennetyksi sinä verovuonna, jona optio on ostettu. Suojaustilanteissa voidaan lisäksi soveltaa erillisiä periaatteita. Ruotsissa optioiden preemioita koskevat

verosäännökset sisältyvät tuloverolakiin (inkomstskattelag), joka tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 2000 ja jota sovelletaan ensimmäisen kerran vuoden 2002 verotuksessa. Optioiden preemioita koskevat säännökset vastaavat pääosin sääntelyä vuodelta 1990.

Ruotsin verojärjestelmässä tunnustetaan asettajan saaman premion ja optiosta aiheutuvien asettajan velvollisuuksien välinen yhteys. Säännösten mukaan enintään vuoden pituisen, julkisen vaihdon kohteena olevan option premion verotus lykkääntyy, kunnes optioon liittyvien eri vaiheiden tulos on kokonaisuudessaan tiedossa ja tavanomainen pääomavoiton (kapitalvinst) laskenta voidaan suorittaa. Pääomavoittoa koskevia säännöksiä sovelletaan pääsääntöisesti myös esimerkiksi osakeyhtiöiden verotuksessa. Laskennassa kulut, jotka aiheutuvat option mukaisten velvollisuuksien täyttämisestä, ovat pääsääntöisesti vähennyskelpoisia samana vuonna kuin siitä saadut tulot ovat veronalaisia. Yhtä vuotta pidemmistä optioista saadut preemiot verotetaan aina sinä vuonna, kun optio asetetaan. Jos asettamisvuonna ilmaantuu menoja, jotka johtuvat optiosta aiheutuvien velvollisuuksien täyttämistä, menot voidaan vähentää saadusta premiosta. Jos menot aiheutuvat seuraavana vuonna, ne ovat tällöin vähennyskelpoisia eräistä pääomavoitoista.

Ruotsin sääntelyssä enintään vuoden pituisesta, julkisen vaihdon kohteena olevasta osto-optiosta saatu preemio lisätään myydystä kohde-etuudesta saatuun korvaukseen. Vastaavanlaisesta myyntioptiosta saatu preemio vähentää eräin edellytyksin kohde-etuuden hankintamenoa. Jos julkisen vaihdon kohteena olevan ostotai myyntioption voimassaoloaika on vuotta pidempi, saatu preemio vähennetään asettamisvuonna myydyntä option kohde-etuuden hankintamenoa. Kun myyntioption haltija käyttää optiotaan ja luovuttaa varojaan, niiden hankintamenoa lisätään optiosta maksettu määrä.

Kirjanpitolainsäädäntö ja -käytäntö

Kirjanpitolainsäädännössä ei ole erityissäännöksiä optio- ja muiden johdannaissopimusten käsittelystä. Johdannaissopimusten käsittelyn yleisperiaatteena korostetaan kirjanpidon varovaisuuden periaatetta. Tilinpäätöskäsittelyyn vaikuttaa olennaisesti se, onko johdannaissopimus tehty suojaamistarkoituksessa vai muussa tarkoituksessa. Ilman suojaamistarkoitusta tehtyjen johdannaissopimusten kirjanpidollisesta käsittelystä ei ole annettu myöskään kirjanpitolautakunnan ohjetta tai lausuntoa. Kysymystä on kuitenkin käsitelty kirjanpitolain (655/1973) 16 §:ää (1572/1992) koskevilla perusteluilla hallituksen esityksessä HE 111/1992 vp. Perustelujen mukaan optiosopimuksesta saatu tai maksettu preemio merkitään kirjanpitoon ennakkomaksuna. Preemio kirjataan sen tilikauden tuotoksi tai kuluksi, jonka aikana sopimus suljetaan, raukeaa tai toteutetaan. Jos optiosopimus toteutetaan hankkimalla sopimuksen kohteena oleva hyödyke, kirjataan maksettu tai saatu preemio hyödykkeen hankintameno lisäykseksi tai vähennykseksi.

Luottolaitostoiminnasta annettu laki (1607/1993) sisältää tilinpäätöstä koskevia säännöksiä, joita sovelletaan laissa tarkoitettuihin luottolaitoksiin ja muihin yhteisöihin sekä sijoituspalveluyrityksistä annetussa laissa (579/1996) tarkoitettuihin sijoituspalveluyrityksiin. Laki syrjäyttää kirjanpitolain säännökset siltä osin kuin se sisältää yleisistä kirjanpitoperiaatteista poikkeavia säännöksiä. Rahoitustarkastuksen luottolaitostoiminnasta annetun lain nojalla antamien tilinpäätössäännöksiä täsmentävien määräysten mukaan optiosopimuksesta maksettu tai saatu preemio kirjataan muihin varoihin tai muihin velkoihin, kun sopimus tehdään. Asetetusta osto- tai myyntioptiosta saatava preemiomaksu merkitään kirjanpitoon saadun ennakkomaksun luonteisesti velaksi, kun optio on asetettu sitovalla sopimuksella. Vastaavasti ostetusta osto- tai myyntioptiosta suoritettava preemiomaksu merkitään kirjanpitoon maksetun ennakkomaksun luonteisesti varoiksi. Optiosopimuksesta saatu tai maksettu preemio oikaistuna aikaisemmilla tilikausilla kirjatulla arvonmuutoksilla kirjataan sen

tilikauden tuotoksi tai kuluksi, jolloin sopimus suljetaan, toteutetaan tai raukeaa. Jos johdannaissopimus toteutetaan hankkimalla sopimuksen kohteena oleva hyödyke, kirjataan option preemio tai johdannaissopimuksen tekohetken arvon ja sulkemis- tai toteutushetken arvon välinen erotus hyödykkeen hankintameno lisäykseksi tai vähennykseksi.

Johdannaisten kirjanpitokäsittelyyn vaikuttaa kuitenkin merkittävästi luottolaitostoiminnasta annettuun lakiin tehty muutos (1340/1997), jonka mukaan niin kutsutun kaupankäyntivaraston arvostus tapahtuu tilinpäätöspäivän todennäköiseen luovutushintaan (markkinaehtoperiaate).

Markkinaehtoperiaatetta sovellettaessa esimerkiksi saatu preemio voi tuloutua kirjanpidossa jo sinä tilivuotena, jona se on saatu ja maksettu preemio voi olla jo mainitun tilivuoden kulu. Markkinaehtoperiaatteen soveltamista on selvitetty lähemmin kohdassa 1.2 Realisoitumattomat arvostuserät alakohdassa Kirjanpitolainsäädäntö ja -käytäntö.

Verotuksen ja kirjanpidon tuloslaskenta poikkeaa toisistaan monelta osin erityisesti koskien realisoitumattomien menojen ja menetyksen käsittelyä. Tuloksenlaskennan eroavuudesta johtuvat jaksotuserot esitetään tilinpäätöksessä laskennallisina verovelkoina ja -saamisina siten kuin kirjanpitolaisissa ja kirjanpitoasetuksessa (1339/1997) säädetään.

Nykytilan arviointi ja ehdotetut muutokset

Johdannaissopimusten käyttö ja merkitys on jatkuvasti kasvanut. Arvopaperimarkkinoita ja johdannaissopimuksia koskeva lainsäädäntö on kehittynyt markkinoiden kehittymisen myötä ja markkinoille on tullut uudentyyppisiä toimijoita, kuten markkinatakaajia. Markkinatakaus on määritelty sijoituspalveluyrityksistä annetussa laissa toiminnaksi, jossa annetaan jatkuvasti tai pyydettyä sitovia osto- ja myyntitarjouksia muun muassa optioista ja käydään tarjouksiin perustuvaa julkista kauppaa omaan lukuun. Suomessa on tällä hetkellä seitsemän markkinatakaustoimintaan oikeuttavan toimiluvan saanutta sijoituspalveluyritystä, joista yksi harjoittaa

markkinatakaustoimintaa päätoimialanaan. Kaiken kaikkiaan toimintaympäristön muutos säätelyineen ja johdannaissopimusten merkityksen kasvu luovat osaltaan tarvetta erityiseen johdannaissopimuksia koskevaan verosäätelyyn.

Korkeimman hallinto-oikeuden edellä selostetun ratkaisun 1990 B 511 voidaan katsoa olleen yleisesti tiedossa ja sen sisältöä on selostettu muun muassa useissa rahoitusalan verotusta käsittelevissä julkaisuissa ja koulutustilaisuuksissa. On kuitenkin esitetty myös näkemyksiä, joiden mukaan mainitusta ratkaisusta ilmenevä periaate ei olisi enää voimassa, vaan preemiot tulisi lukea vasta sen verovuoden veronalaiseksi tuloksi, jonka aikana optiosopimus päättyy ja tuloutus tapahtuu kirjanpidossa. Verotuskäytäntö ei ole kaikilta osin ollut yhtenäistä ja lopputulokseen on voinut osaltaan vaikuttaa se, onko yritys itse ilmoittanut saamansa preemiot sen verovuoden tuottona, jona optiosopimus on tehty tai onko preemiotulojen jaksotus muutoin noussut esille verotusta toimitettaessa.

Nykyinen verotuskäytäntö johtaa taloudellisessa mielessä etupainotteiseen verotukseen, kun preemiotulo verotetaan kokonaisuudessaan jo optiosopimusta solmittaessa sopimuksesta johtuvan mahdollisen vastasuorituksen kohdistuessa tyypillisesti vasta seuraavaan verovuoteen. Jossain tilanteessa tämä saattaisi johtaa siihen, että verotuksessa preemioiden vähentämisvuonna vahvistettua tappiota ei voitaisi esimerkiksi tappion suuruuden, toiminnan lopettamisen tai toiminnan supistumisen vuoksi vähentää tulosta ainakaan kaikilta osin. Myös suhdanteiden vaihtelu saattaa jossain määrin vaikuttaa epätarkoituksenmukaisella tavalla saaduista preemioista maksettavien verojen jaksottumiseen. Erityisesti ongelmallisia tilanteita voisi tällöin aiheutua yrityksessä, joka harjoittaa yksinomaan markkinatakaustoimintaa.

Elinkeinotulon verottamisesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että optiosopimusta käsiteltäisiin verotuksessa tietyn edellytyksin yhtenä taloudellisena kokonaisuutena, jolloin sopimuksesta

johtuvat verovaikutukset toteutuvat vasta silloin, kun sopimus päättyy ja siitä johtuvat taloudelliset seuraamukset ovat tiedossa.

Säätely voitaisiin toteuttaa periaatteessa joko niin, että preemio luettaisiin nykyiseen tapaan veronalaiseksi tuloksi option asettamisvuonna, mutta option asettaja voisi vähentää verotuksessa sopimuksesta johtuvan vastuun, tai vaihtoehtoisesti siten, että preemio luettaisiin vasta sopimuksen päättymisvuoden veronalaiseksi tuloksi, jolloin sopimuksesta johtuvat vastuut otetaan vastaavasti verotuksessa huomioon. Esityksessä on päädytty jälkimmäisen vaihtoehdon mukaiseen ratkaisuun, jolloin se vastaa myös kirjanpidossa omaksuttua käsittelytapaa.

Periaatteessa preemioon liittyvän aika-arvo-tekijän vuoksi preemiosta osa voitaisiin katsoa kertymisajalleen jaksotettavaksi koroksi. Lyhytaikaisissa johdannaissopimuksissa aika-arvon osuus on kuitenkin varsin vähäinen ja aika-arvoa vastaavan osuuden erottaminen monimutkaisiksi verotusta merkittävästi. Tämän vuoksi preemiota ehdotetaan käsiteltäväksi yhtenä eränä jakamatta sitä osatekijöihin. Tältäkin osin valittu vaihtoehto on yhdenmukainen kirjanpitokäytännön kanssa.

Ehdotettu 27 d §:n 1 momentti sisältäisi optioiden verotusta koskevan pääsäännön, jota sovellettaisiin silloin, kun kysymyksessä ei olisi edellä tarkoitettu lyhytaikainen optiosopimus. Siten poikkeukset pääsäännöstä olisivat merkittäviä. Säännöksen mukaan option asettajan saama preemio olisi tuottoa sinä verovuonna, jona optio asetetaan. Ehdotettu säännös vastaisi nykyistä oikeustilaa ja olisi luonteeltaan selventävä.

Ehdotetun 27 d §:n 2 momentin mukaan enintään 18 kuukauden pituisen, julkisen kaupankäynnin kohteena olevan option asettajan saama preemio luettaisiin sen verovuoden tuotoksi, jona optiosopimus suljetaan, toteutetaan tai raukeaa. Jos enintään 18 kuukauden pituinen, julkisen kaupankäynnin kohteena oleva optio toteutetaan siten, että sopimuspuolten kesken tehdään sopimuksen kohteena olevan hyödykkeen kauppa, preemio vähentäisi myyntioption asettajalla hankitun kohde-

etuuden hankintamenoa verotuksessa. Optiosopimuksen haltijan asettajalle maksama preemiomaksu olisi ehdotetun 27 d §:n 3 momentin mukaan sen verovuoden kuluu, jona sopimus suljetaan, toteutetaan tai raukeaa. Maksettu preemio lisäksi hankitun kohde-etuuden hankintamenoa.

Säännösehdotuksen soveltamisala rajoittuisi enintään 18 kuukauden pituisiin optiosopimuksiin. Optio olisi säännöksessä tarkoitettulla tavalla 18 kuukauden pituinen, jos sen toteutuspäivä olisi ehtojen mukaan enintään 18 kuukauden päästä option asettamispäivästä. Markkinoilla nykyisin olevat optiosopimukset kuuluisivat käytännössä varsin kattavasti kestoensa puolesta säännöksen soveltamisalaan. Optiot eivät kuitenkaan ole yksiselitteisesti määriteltävä kokonaisuus, vaan ehdoiltaan ja tyypiltään vaihteleva joukko sopimuksia. Ilman kyseistä rajausta asettaja voisi saada perusteettoman suuren mahdollisuuden vaikuttaa optiosopimuksia käyttämällä tulon jaksotukseen. Lyhyt- ja pitkäaikaisten optioiden erilaisesta luonteesta ja aika-arvotekijästä johtuen ehdotettua lyhytaikaisten ja pitkäaikaisten sopimusten erilaista verokohtelua pidetään perusteltuna. Lyhytaikaisia sopimuksia käytetään enimmäkseen spekulatiivisessa voitontavoittelussa, kun taas pitkäaikaisia sopimuksia tehdään lähinnä suojaamistarkoituksessa. Suojaustoimintaan liittyviä verokysymyksiä ei ole kuitenkaan ollut mahdollista selvittää tässä yhteydessä. Aikarajan asettaminen on perusteltua myös verotuksen toimittamisen näkökulmasta.

Säännöksen soveltamisalaan kuuluvan option tulisi olla säännöksessä tarkoitettulla tavalla julkisesti kaupankäynnin kohteena. Julkisesti kaupankäynnin kohteena olevana pidettäisiin optiota, jolla käydään kauppaa julkisilla, säännellyillä ja viranomaisten valvonnassa olevilla markkinoilla toisistaan riippumattomien osapuolten kesken. Lisäksi edellytettäisiin, että option arvo määräytyy luotettavasti näillä markkinoilla. Jotta arvon voitaisiin katsoa määräytyvän luotettavasti, käytävän kaupan tulee olla riittävän laajaa ja kaupankäynnissä noudatettavien menettelyjen sellaisia, että luotettavan arvon

muodostuminen on mahdollista. Säännöksessä tarkoitettulla tavalla julkisesti kaupankäynnin kohteena pidettäisiin optiota, joka on kaupankäynnin kohteena kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termiineillä annetun lain 1 luvun 3 §:ssä tarkoitettussa optioyhteisössä tai vastaavalla markkinapaikalla. Säännöstä ei siten sovellettaisi esimerkiksi silloin, kun kyse on kahdenvälisestä tai räätälöidystä sopimuksesta, jonka arvo on määriteltävissä vain sopimuksesta itsestään käsin.

Ehdotettu sääntely ei koskisi luottolaitostoiminnasta annetussa laissa tarkoitettuun kaupankäyntivarastoon kuuluvien johdannaisopimusten verotusta siltä osin kuin niihin sovelletaan jäljempänä esitettäviä 5 §:n 6 a kohdassa, 8 §:n 1 momentin 2 a kohdassa ja 27 e §:ssä olevia säännöksiä. Viimeksi mainitut säännökset koskisivat yhtiöitä, jotka joutuvat noudattamaan kirjanpidossaan luottolaitostoiminnasta annettua lakia tai vastaavia periaatteita. Tämä supistaa merkittävästi ehdotetun 27 d §:n soveltamisalaa.

Sääntely koskisi optiosopimukseen liittyvää preemiota, joka kirjanpidossa kirjataan ennakkomaksuksi. Johdannaismarkkinoilla kehitetään kuitenkin jatkuvasti uudenlaisia tuotteita, jotka joltain osin saattavat muistuttaa optioita. Tällaisten instrumenttien kirjanpidollinenkin käsittely voi olla jossain määrin epäselvää, eikä niitä välttämättä voida verotuksessa rinnastaa edellä tarkoitettuihin optioihin.

Sääntelyn tarkoituksena ei ole vaikuttaa veronkiertämistä koskevien säännösten soveltamiseen, vaan veronkiertotarkoituksessa tehtyihin transaktioihin voidaan ehdotetun säännöksen estämättä siten puuttua.

1.2. Realisoitumattomat arvostuserät (5, 8, 27 e ja 51 §)

Realisoitumattomien erien verotus

Elinkeinoverotuksessa tulo on pääsäännön mukaan sen verovuoden tuottoa, jonka aikana se on saatu rahana, saamisena tai

muuna rahanarvoisena etuutena. Realisoitumattomat tulot eivät siten ole veronalaista tuloa. Poikkeuksena on veronalaiseksi säädetty lähinnä vain vakuutuslaitosten ja eläkesäätiöiden kirjanpidossaan tekemä sijoitusomaisuuden arvonorotus sekä pitkän valmistusajan vaativasta suoritteesta syntyvän tulon veronalaiseksi lukeminen jo valmistusasteen perusteella. Meno on puolestaan vähennyskelpoinen sen vuoden verotuksessa, jonka aikana sen suorittamisvelvollisuus on syntynyt, jollei muuta säädetä. Pääsäännön mukaan siten vain realisoituneet menot ovat vähennyskelpoisia. EVL:ssä on lisäksi erityissäännöksiä hankintamenojen vähentämisestä samoin kuin menetysten ja eräiden realisoitumattomien menojen vähentämisestä varauksina. Kohdassa 1.1. kappaleessa Verolainsäädäntö ja oikeuskäytäntö on selostettu tarkemmin menojen vähentämistä verotuksessa.

Kirjanpitolainsäädäntö ja -käytäntö

Luottolaitostoiminnasta annetun lain 4 luvun 36 §:ää muutettiin lailla 1340/1997 siten, että luottolaitoksen niin kutsuttu kaupankäyntivarasto arvostetaan tilinpäätöksessä käypään arvoonsa. Mainitun säännöksen 1 momentin 2 kohdan mukaan tilinpäätökseen merkitään sellaiset vaihtuviin vastaaviin luettavat saamistodistukset, arvopaperimarkkinalain (495/1989) 1 luvun 3 §:ssä tarkoitettut muut arvopaperit ja niihin rinnastettavat ulkomaiset arvopaperit, joilla luottolaitos käy kauppaa, sekä muussa kuin suojaamistarkoituksessa tehdyt johdannaissopimukset tilinpäätöspäivän todennäköiseen luovutushintaan. Säännös muodostaa poikkeuksen tilinpäätöksessä yleisesti noudatettavista arvostusperiaatteista. Arvopaperimarkkinalain 1 luvun 3 §:ssä tarkoitettuja arvopapereita ovat arvopaperipörssissä tai muussa ammatillisesti järjestetyssä kaupankäynnissä kaupankäynnin kohteena olevat arvopaperit eli pörssi- tai markkina-arvopaperit. Luottolaitostoiminnasta annetun lain 36 §:n 3 momentin mukaan tilikauden tuotoksi tai kuluksi kirjataan sen lisäksi, mitä

kirjanpitolaissa säädetään, 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen arvopapereiden tilinpäätöshetken todennäköisen luovutushinnan ja edellisen tilinpäätöksen mukaisen kirjanpitoarvon, tai jos arvopaperi on hankittu tilikautena, hankintamenoerotus. Jos arvopapereiden, velkojen tai johdannaissopimusten arvomuutoksilta on tehokkaasti suojauduttu tekemällä johdannaissopimuksia, laskemalla liikkeeseen velkasitoumuksia tai hankkimalla arvopapereita, toisiaan suojaavien erien arvomuutoksia ei merkitä tilikauden tuotoiksi eikä kuluiksi tuloslaskelmaan. Kyseisiä säännöksiä sovelletaan luottolaitosten lisäksi sijoituspalveluyrityksiin ja luottolaitosten konsolidointiryhmiin kuuluviin suomalaisiin omistusyhteisöihin ja konsolidointiryhmiin kuuluviin muihin suomalaisiin rahoituslaitoksiin.

Luottolaitostoiminnasta annetun lain 36 §:n siirtymäsäännöksen mukaan luottolaitosten ja muiden puheena olevia tilinpäätössäännöksiä noudattavien yritysten on sovellettava uusia arvostusperiaatteita vuodesta 2001 alkaen. Periaatteita on kuitenkin ollut mahdollista soveltaa jo tilikausina 1998—2000.

Nykytilan arviointi ja ehdotetut muutokset

Edellä esitetty luottolaitostoiminnasta annetun lain muutos on herättänyt kysymyksen kaupankäyntivarastoon kuuluvien erien käsittelystä verotuksessa. Kuten edellä on esitetty, realisoitumattomat tulot eivät ole veronalaista tuloa, jollei laissa ole tiettyjen tulojen osalta erityisesti toisin säädetty. Vastaavasti realisoitumaton meno tai menetys on vähennyskelpoista vain silloin, kun siitä on erikseen säädetty. Hankintameno jaksottaminen verotuksessa riippuu osaltaan siitä, mihin omaisuuslajiin hyödyke kuuluu. EVL 28 ja 29 §:n nojalla vähennyskelpoista on se osa vaihto- tai sijoitusomaisuuden hankintamenoa, joka ylittää vastaavanlaisen omaisuuden hankintaan verovuoden päättyessä todennäköisesti tarvittavan hankintameno. Edellä esitetty koskee myös johdannaissopimuksista kirjattujen arvonalennusten käsittelyä verotuksessa.

Johdannaissopimusten kuuluminen tiettyyn omaisuuslajiin EVL:ia sovellettaessa saattaa kuitenkin olla epäselvää. Vaihto- tai sijoitusomaisuuden lisäksi vaihtoehtona saattaa olla myös niiden kuuluminen rahoitusomaisuuteen. Epäselvää saattaa olla myös johdannaissopimuksen verotuksellisen hankintamenon olemassaolo tai sen suuruuden määrittely.

Luottolaitostoiminnasta annetussa laissa tarkoitettun kaupankäyntivaraston arvostamisessa syntyvät realisoitumattomat tuotot ja kulut ehdotetaan luettavaksi veronalaisiksi tuloiksi ja vähennyskelpoisiksi menoiksi sinä verovuonna, jona ne on kirjattu kirjanpidossa tuotoiksi ja kuluiksi. Ehdotetut säännökset koskisivat luottolaitostoiminnasta annetun lain 36 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja eriä eli sellaisia vaihtuviin vastaaviin luettavia saamistodistuksia, arvopaperimarkkinalain 1 luvun 3 §:ssä tarkoitettuja muita arvopapereita ja niihin rinnastettavia ulkomaisia arvopapereita, joilla luottolaitos käy kauppaa, ja muussa kuin suojaamistarkoituksessa tehtyjä johdannaissopimuksia, jotka on arvostettava kirjanpidossa todennäköiseen arvoon. Ehdotetun 5 §:n 6 a kohdan mukaan luottolaitostoiminnasta annetun lain 36 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuista kaupankäyntivarastoon kuuluvista eristä kirjanpitoon tuotoiksi kirjatut realisoitumattomat arvonnousut olisivat veronalaisia elinkeinotuloja. Ehdotetun 8 §:n 1 momentin 2 a kohdan mukaan edellä tarkoitetuista eristä kuluiksi kirjatut realisoitumattomat arvonalenemiset olisivat verotuksessa vähennyskelpoisia. Säännös koskisi myös sen verovuoden arvostuseriä, jonka aikana johdannaissopimus päättyy tai suljetaan taikka omaisuus myydään.

Ehdotetussa 27 e §:ssä säädettäisiin edellä tarkoitettujen erien jaksottamisesta. Kirjanpitoon tuotoiksi ja kuluiksi kirjatut arvostuserät olisivat veronalaisia ja vähennyskelpoisia sinä verovuonna, jonka aikana ne on kirjattu kirjanpitoon. Samassa säännöksessä säädettäisiin vielä luottolaitostoiminnasta annetun lain 36 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen arvopapereiden ja saamistodistusten

hankintamenon määräytymisestä. Ehdotuksen mukaan omaisuuden verotuksessa poistamatta olevana hankintamenona pidettäisiin alkuperäistä hankintamenoa oikaistuna säännöksessä tarkoitetuilla arvomuutoksilla.

Ehdotettu sääntely vastaisi luottolaitostoiminnasta annetun lain 36 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua omaisuuden kyseisessä laissa säädettyä kirjanpitokäsittelyä. Säännösten soveltamisen edellytyksenä olisi siten, että vastaavat erät on kirjattu tuotoksi ja kuluksi kirjanpidossa luottolaitostoiminnasta annetun lain mukaan. Sääntely laajentaisi käsitteellisesti tulon veronalaisuuden ja menon vähennyskelpoisuuden alaa elinkeinoverotuksessa. Sillä ei kuitenkaan lisittäisi tai vähennettäisi lopullista verorasitusta, joka liittyy luottolaitostoiminnasta annetun lain 36 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisiin saamistodistuksiin, arvopapereihin tai johdannaissopimuksiin. Ehdotetuissa säännöksissä tarkoitettut tuotot ja kulut olisivat veronalaisia tai vähennyskelpoisia nykyistä aikaisemmin.

Sääntelyn soveltamisala rajoittuisi sellaisten yhteisöjen verotukseen, joiden on kirjattava luottolaitostoiminnasta annetun lain mukaisesti arvostuksia todennäköiseen arvoon. Tällaisia yhteisöjä olisivat ensinnäkin kotimaiset luottolaitokset. Sääntelyn piiriin kuuluisivat myös muut luottolaitostoiminnasta annetussa laissa tarkoitettut yritykset, jotka ovat velvollisia laatimaan tilinpäätöksensä mainitun lain mukaisena. Mitä jäljempänä esitetään luottolaitoksista koskee myös mainittuja yrityksiä. Säännökset koskisivat lisäksi sijoituspalveluyrityksistä annetussa laissa tarkoitettuja sijoituspalveluyrityksiä, jotka noudattavat luottolaitostoiminnasta annetussa laissa säädettyjä tilinpäätössäännöksiä. Säännöksiä sovellettaisiin siten esimerkiksi markkinatakaajien verotuksessa.

Luottolaitostoiminnasta annettu laki ei koske ulkomaista, Suomessa toimintaa harjoittavaa lotto- ja rahoituslaitosta. Koska todennäköiseen arvoon arvostaminen pohjautuu Euroopan yhteisön direktiiveihin, on mahdollista, että Suomessa toimivat

ulkomaiset luotto- ja rahoituslaitokset tekevät kirjanpidossaan vastaavanlaisia arvostuksia kuin kotimaiset luottolaitokset. Yhtenäisen verokohtelun mukaisesti ehdotettuja säännöksiä sovellettaisiin samoin edellytyksin täällä verovelvollisiin yhteisöihin.

Luottolaitostoiminnasta annetun lain 36 §:n 3 momentin perustelujen (HE 208/1997 vp) mukaan realisoitumattomien arvonnousujen kirjaaminen tuloksi koskee lähinnä sellaisia vaihto-omaisuuden luonteisia arvopapereita, joille on löydettävissä luotettavasti noteerattu markkinahinta. Lisäksi edellytetään, että tällaisilla arvopapereilla käydään aktiivisesti kauppaa.

Kyseessä olisi edellisen mukaisesti lyhytaikaisesti omistettu likvidi omaisuus, jolle on löydettävissä helpohkosti markkinaehtoinen arvo. Verotuksessa kyseinen omaisuus olisi tyypillisesti vaihto-omaisuutta. Koska kyse ei ole pitkäaikaisesta omaisuudesta, verotuksen tuoton ja kulun jaksottamisesta ehdotetulla tavalla syntyisi lähinnä lyhyelle aikavälille ajoittuvia jaksotuseroja verrattuna nykyiseen sääntelyyn.

Luottolaitostoiminnasta annetun lain 36 §:ssä säädetään myös kaupankäyntivaraston tehokkaasta suojaamisesta. Suojautuminen on toimi, jolla on tarkoitus pienentää epävarmuutta eli riskiä, joka syntyy esimerkiksi koron tai kurssin muutoksen vaikutuksesta suojattavan kohteen arvoon tai rahavirtoihin. Suojautumisessa suojattavalle erälle tai kohteelle hankitaan vastaerä, jolla on tarkoitus poistaa tai pienentää suojattavasta kohteesta odotettavissa olevaa riskiä.

Jotta ehdotettua verosääntelyä voitaisiin suojaustilanteessa soveltaa, suojauksen tulisi olla tehokasta luottolaitostoiminnasta annetussa laissa tarkoitettulla tavalla. Näin ollen myös rahoitustarkastuksen antamien määräysten sisältö tulisi osaltaan ottaa huomioon silloin, kun arvioidaan ehdotetun säännöksen soveltamisedellytyksiä. Siten esimerkiksi suojaavan ja suojattavan kohteen välillä tulisi muiden edellytysten ohella vallita riittävä rahoitustarkastuksen määräyksissä tarkoitettu korrelaatio. Mikäli korrelaatio jää puutteelliseksi, johdannaisopimuksen käyttötarkoitus on

määräysten mukaan kirjanpidossa muutettava ei-suojaavaksi. Suojauksen tulisi olla myös dokumentoitu, kohdistettu ja jälkikäteen selvitettävissä määräyksissä tarkoitettulla tavalla. Näyttövelvollisuus edellä tarkoitettujen soveltamisedellytysten olemassaolosta olisi verovelvollisella.

Ehdotetun 27 e §:n jälkimmäinen virke koski vain arvopapereita ja saamistodistuksia, jotka voivat olla elinkeinotulon verottamisesta annetussa laissa tarkoitettua omaisuutta ja joilla voi olla laissa tarkoitettu hankintameno. Ehdotettu säännös ei siten koski esimerkiksi johdannaisopimuksia eikä sellaisia saamistodistuksia, joilla ei ole laissa tarkoitettua hankintamenoa, sillä ne eivät välttämättä kuulu mihinkään omaisuuslajiin eivätkä saa hankintamenoa EVL:ssä. Kyseisillä verotuksen käsitteillä ei ole merkitystä luottolaitostoiminnasta annetussa laissa säädetyn kirjanpitokäsittelyn kannalta, joten vero- ja kirjanpitolain käsitteet eroavat tässä suhteessa toisistaan.

Ehdotetun 51 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan luottolaitostoiminnasta annetun lain 36 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu omaisuus siirrettäisiin verotuksessa toiseen omaisuuslajiin todennäköisestä luovutushinnasta. Omaisuuden siirron käsittely verotuksessa olisi siten sama kuin kirjanpidossa.

Ehdotettu verosääntely noudattaa, mitä luottolaitostoiminnasta annetun lain 36 §:ssä on säädetty kaupankäyntivarastoon kuuluvan omaisuuden arvostamisesta ja arvostusten kirjaamisesta kirjanpitoon. Sääntely olisi poikkeus siitä, mitä elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 4, 7, 19, 22, 28 ja 51 §:ssä sekä ehdotetussa uudessa 27 d §:ssä säädetään. Optioiden preemioiden osalta tämä merkitsisi sitä, että option arvo verovuoden päättyessä saattaisi vaikuttaa saadun ja maksetun preemion verotukselliseen jaksottamiseen. Siten saatu preemio voisi olla asettajalle tuloa option asettamisvuonna ja haltija voisi vähentää maksamansa preemion kokonaisuudessaan jo option ostovuonna. Haltijan vähennyskelpoinen meno ei voisi kuitenkaan olla suurempi kuin maksettua preemiota vastaava määrä. Preemio luettaisiin asettajalla kohde-etuuden hankintameno-

osaksi silloinkin, kun toteutettu optio on muunlainen kuin 27 d §:n 2 momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitetaan.

Ehdotettua sääntelyä noudatettaisiin ensisijaisena EVL:n yleisiin säännöksiin verrattuna. Siten esimerkiksi silloin, kun vaihto-omaisuuden arvonalentuminen voitaisiin vähentää kuluna myös lain 28 §:n nojalla, sovellettaisiin puheena olevaan luottolaitostoiminnasta annetussa laissa tarkoitettuun omaisuuteen pelkästään ehdotettuja säännöksiä. Säännökset olisivat poikkeuksia pääsäännöstä, eikä niillä olisi laajempaa tulkinta- tai muutakaan vaikutusta. Tässä yhteydessä ei ole ollut mahdollista tarkastella yleisemmin kaikkia johdannais sopimuksiin liittyviä verokysymyksiä, vaan on rajoitettu optioiden preemioihin, joiden jaksottamiseen liittyy tarvetta nopeaan veroratkaisuun. Johdannaisia koskevan verosääntelyn mahdollisiin muihin tarkistustarpeisiin palataan tarvittaessa myöhemmin erityisesti siinä tapauksessa, jos kirjanpitosääntely kehittyä ja kirjanpidossa otetaan käyttöön esimerkiksi IAS-kirjanpitosstandardeja vastaavat periaatteet.

2. Esityksen vaikutukset

Siirtyminen preemioiden esityksen mukaiseen jaksottamiseen merkitsisi 27 d §:n soveltamisalaan kuuluvien optioiden preemioista kertyvien verotulojen alenemistä säännöksen ensimmäisenä soveltamisvuonna. Ehdotuksen mukaan saadun preemion verovuosi olisi nykyistä myöhäisempi. Vaikutuksen arvioidaan joka tapauksessa tasaantuvan siirtymävuotta seuraavana verovuonna, koska esitys muuttaisi vain lyhytaikaisten sopimusten verokohtelua. Arviota siitä, kuinka suuri osa ehdotetulla tavalla jaksotettavista saaduista preemioista jaksotettaisiin toteuttamisvuoden verovuodelle, ei voida esittää. Luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten todennäköiseen arvoon arvostettavat johdannais sopimukset ovat luonteensa puolesta lyhytaikaista omaisuutta, jolloin preemion verovuosi saattaa osassa tapauksista olla sama kuin option asettamisvuosi. Lisäksi on mahdollista, että esityksessä tarkoitettu

preemiotulo realisoituu kesken sopimuksen voimassaoloajan option asettamisvuoden verovuotena esimerkiksi sopimuksen lukitsemisen vaikutuksesta. Tämän mukaan esimerkiksi sijoituspalveluyritysten, kuten markkinatakaajien, verotuksessa saadun preemion verovuosi lienee ehdotettujen säännösten mukaan osittain sama kuin nykykäytännössä.

Vuonna 2000 arvioidaan verotustietojen perusteella Konserniverokeskuksessa verotettavien yhtiöiden saaneen preemioita asetetuista optioista miljardi markkaa eli yli 168 miljoonaa euroa. Selvitystä siitä, miten määrä jakaantuu sopimusten tarkoituksen mukaan sekä pituuden ja ehtojen suhteessa, ei ole saatavissa. Muissa verovirastoissa verotettavien yhtiöiden arvioidaan saaneen vakioiduista optiosopimuksista preemiotuloja 400 miljoonaa markkaa eli yli 67 miljoonaa euroa vuonna 2000. Vakioimattomista sopimuksista saaduista preemioista ei ole saatavissa selvitystä.

Myöskään maksettujen preemioiden määristä ei ole saatavissa selvityksiä. Maksetun preemion vähentämisestä ehdotetulla tavalla option päättymishetkellä ei arvioida aiheutuvan merkittäviä verovaikutuksia, sillä esitys vastanee tältä osin nykyistä oikeus- ja verotuskäytäntöä. Käytännössä tapauksia, jolloin option perusteella luovutetaan omaisuutta ja preemio luetaan osaksi hankintamenoa, ei liene kovin runsaasti. Tämän vuoksi verovaikutusten ei tässä tapauksessa arvioida olevan merkittäviä.

Luottolaitostoiminnasta annetun lain 36 §:ää koskevan hallituksen esityksen HE 208/1997 vp mukaan ehdotuksella oli luottolaitoksille ja sijoituspalveluyrityksille merkittäviä taloudellisia vaikutuksia lähinnä omaisuuden kirjanpidollisten arvostusperiaatteiden muuttumisen johdosta. Kyseisen esityksen mukaan kaupankäyntivarastoon kuuluvia arvopapereita, joita luottolaitostoiminnasta annetun lain muutos koskisi, oli kolmella suurimmalla liikepankkikonsernilla vuoden 1996 lopussa kirjanpitoarvoltaan yhteensä noin 60 miljardia markkaa, joista saamistodistuksia noin 57 miljardia markkaa ja osakkeita noin 3 miljardia markkaa. Esityksen mukaan näiden arvopapereiden realisoitumaton arvonnousu oli yhteensä noin

950 miljoonaa markkaa, joista saamistodistusten arvonnousu oli noin 280 miljoonaa markkaa ja osakkeiden noin 670 miljoonaa markkaa. Koska luottolaitostoiminnasta annetun lain perustelut koskevat myös tässä esityksessä tarkoitettuja erää, edellä esitetyt taloudelliset vaikutukset koskisivat myös ehdotettua verosääntelyä.

Realisoitumattomia arvostuseriä koskevilla ehdotuksilla ei ole vaikutusta verotulojen kokonaismäärään, mutta kylläkin kertymisajankohtaan. Luottolaitostoiminnasta annetun lain 36 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuihin arvostuseriaatteisiin siirtyminen myös verotuksessa kasvattanee jossain määrin siirtymävuonna verotuloja. Samalla kuitenkin verotuksessa tehtävien vähennysten määrä saattaa jossain määrin kasvaa. Vähennysten määrän kasvun arvioidaan kuitenkin olevan alhaisempi kuin veronalaisten tulojen lisäys, sillä alimman arvon periaatetta on tähänkin asti noudatettu vaihto-omaisuuden arvotuksessa. Tämän mukaisesti verotettavan tulon määräkin kasvaisi siirtymävuonna. Taloudelliset suhdanteet vaikuttavat kuitenkin suoraan arvostamisen tuloksena syntyneisiin tuottoihin ja kuluihin. Selvityksiä ei ole käytettävissä siitä, ovatko luottolaitokset ja sijoituspalveluyritykset noudattaneet uusia arvostuseriaatteita kirjanpidossaan jo siirtymäkaudella 1998—2000.

Kokonaisuutena ehdotettujen muutosten arvioidaan alentavan verotuloja 10—30 miljoonalla eurolla siirtymävuonna. Säännösten ensimmäisen soveltamisvuoden valinnaisuudesta johtuen verovaikutukset ilmenisivät joko vuonna 2001 tai vuonna 2002.

Ehdotettu sääntely yksinkertaistaisi sekä yritysten että verohallinnon työtä. Kun tuotto ja kulu realisoituisivat verotuksessa samaan aikaan kuin kirjanpidossa, verotettavan tulon laskentaa varten ei tarvitsisi ylläpitää erillistä arvopaperi- ja johdannaiskohtaista seurantaa. Myös verotusmenettely yksinkertaistuisi.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä valtiovarainministeriössä. Esityksestä on

pyydetty lausunnot valtiovarainministeriön rahoitusmarkkinaosastolta, sosiaali- ja tervysministeriöltä, Verohallitukselta, Konserniverokeskukselta, Rahoitustarkastukselta, Vakuutusvalvontavirastolta, Uudenmaan verotoimiston yritysverotoimistolta, Suomen Pankkiyhdistys r.y:ltä, Arvopaperivälittäjien yhdistys r.y:ltä, Keskuskauppakamarilta ja Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitolta. Lausunnoissa esitetyt kannanotot on otettu esityksen valmistelussa mahdollisuuksien mukaan huomioon.

4. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu. Lakia sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelta 2002 toimitettavassa verotuksessa jäljempänä esitetyin poikkeuksin. Tämän mukaisesti option asettajan saama preemio luettaisiin nykyiseen tapaan 27 d §:n 1 momentin mukaan vuoden 2002 veronalaiseksi tuloksi option asettamishetken mukaisesti, kuitenkin niin, että ehdotetun 27 d §:n 2 momentin mukaan vuodesta 2002 lähtien enintään 18 kuukauden pituisesta julkisen kaupankäynnin kohteena olevasta optiosta saatu preemio olisi veronalaista tuloa option päättymis- tai sulkemishetken mukaan.

Option haltijan maksama preemio olisi vähennyskelpoista menoa tai se luettaisiin osaksi hankintamenoa vuodelta 2002 toimitettavassa verotuksessa riippumatta siitä, milloin optio on asetettu.

Lain 27 d §:n 2 momenttia sovellettaisiin verovelvollisen vaatimuksesta option, joka on asetettu verovuonna 2001. Lain 27 d §:n 3 momenttia sovellettaisiin verovelvollisen vaatimuksesta option haltijan maksamaan preemioon silloin, kun optio toteutetaan, suljetaan tai raukeaa verovuoden 2001 aikana.

Luottolaitoksilla ja sijoituspalveluyrityksillä premion verotuskohtelu kytkettäisiin osaksi optiosopimuksen arvostamista, minkä vuoksi preemio saattaisi myös olla joko osittain tai kokonaan veronalaista tuloa ja vähennyskelpoista menoa jo option asettamis- tai ostohetken verovuonna.

Verovelvollisen vaatimuksesta 5 §:n 6 a kohtaa, 8 §:n 1 momentin 2 a kohtaa, 27 e §:ää ja 51 §:n 1 momenttia sovellettaisiin luottolaitostoiminnasta annetun lain 36 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuista eristä verovuonna 2001 kirjattuihin arvonnousuihin ja arvonalenemisiin sekä kyseisenä verovuonna tehtyihin omaisuuslajisiirtoihin. Ennen verovuotta 2002 kirjatut arvonnousut luottolaitostoiminnasta annetun lain 36 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisista eristä luettaisiin verovuoden 2002 veronalaisiksi tuloksi. Vastaavasti ennen verovuotta 2002 edellä tarkoitetuista eristä kirjatut arvonalenemiset vähennettäisiin vuoden 2002 verotuksessa. Veronalaiseksi tuloksi tai vähennyskelpoiseksi menoksi lukeminen koskisi vain niitä arvostuseriä, joita ei ole verotuksessa otettu huomioon ennen verovuotta 2002 esimerkiksi vaihtomaisuuden arvonalentumisvähennyksenä. Jos säännöksiä sovellettaisiin verovelvollisen vaatimuksesta vuoden 2001 verotuksessa, kyseiset erät olisivat veronalaista tuloa ja vähennyskelpoista menoa vastaavasti verovuonna 2001. Tarkoituksena on saattaa luottolaitostoiminnasta annetun lain 36 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen erien arvo lähtökohtaisesti verotuksessa vastaamaan kirjanpidon arvoa. Edellä esitetty kirjanpidon ja verotuksen arvojen yhteensovittaminen koskisi myös ulkomaisia luottolaitoksia. Edellä tarkoitettu verotuksen ja kirjanpidon arvojen täsmäyttäminen koskisi vain omaisuutta, jota ei ole luovutettu siirtymävuoteen mennessä, ja sopimuksia, jotka ovat siirtymävuonna voimassa.

Verotuksellinen myyntivoitto tai -tappio siirtymävuotta ennen luovutetusta omaisuudesta tai tätä ennen päättyneestä sopimuksesta on realisoitunut yleisesti sovellettavien säännösten mukaan luovutus- tai sopimuksen päättymishetkellä.

Vaatimusta lain soveltamisesta takautuvasti vuoden 2001 verotuksessa ei voitaisi tehdä osittaisena säännösten keskinäisen yhteyden vuoksi. Vaatimus lain soveltamisesta vuodelta 2001 toimitettavassa verotuksessa olisi tehtävä viimeistään 30 päivänä marraskuuta 2002. Jos vuoden 2001 verotus on jo päättynyt ennen kyseistä ajankohtaa, vaatimus soveltamisesta vuoden 2001 verotuksessa tehtäisiin oikaisuvaatimuksin.

Ehdotettujen säännösten takautuvuuden ulottamista verovuotta 2001 aikaisempiin verovuosiin ei pidetä perusteltuna. Korkeimman hallinto-oikeuden edellä selostettu preemion verovuotta koskeva ennakkopäätös vuodelta 1990 on ollut vallitsevaa oikeuskäytäntöä ja yleisesti tiedossa. Niiltä osin kuin kysymys preemion verovuodesta on noussut esille, yleisesti vallinnutta option preemion verotusta koskevaa oikeuskäytäntöä on pääsääntöisesti noudatettu verotuksessa. Luottolaitoksia ja sijoituspalveluyrityksiä erityisesti koskevien säännösten takautuva soveltaminen saattaisi joissakin tapauksissa merkitä huomattavaa verotuksen kiristymistä takautuvasti. Verotusmenettelyn kannalta pitkälle ulottuva takautuvuus olisi myös varsin ongelmallista. Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan elinkeinotulon verottamisesta 24 päivänä kesäkuuta 1968 annetun lain (360/1968) 5 §:n 6 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1158/1998 ja 51 § 1 mom., sellaisena kuin se on laissa 661/1989 sekä

lisätään 5 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1001/1977, 1164/1990 ja 1539/1992 sekä mainitussa laissa 1158/1998, uusi 6 a kohta, 8 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi mainituissa laeissa 1001/1977, 661/1989 ja 1539/1992 sekä laeissa 321/1997, 511/1998, 527/1998 ja 1168/2000 uusi 2 a kohta sekä lakiin uusi 27 d ja 27 e § seuraavasti:

5 §

Edellä 4 §:ssä tarkoitettuja veronalaisia elinkeinotuloja ovat muun ohessa:

6) vakuutusyhtiöiden, vakuutusyhdistysten, vakuutuskassojen ja muiden niihin rinnastettavien vakuutuslaitosten sekä eläkesäätiöiden kirjanpidossaan tekemä sijoitusomaisuuden arvonnkorotus,

6 a) luottolaitostoiminnasta annetun lain (1607/1993) 36 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuista eristä kirjanpitoon mainitun pykälän 3 momentin tai vastaavan ulkomaisen lainsäädännön nojalla tuotoiksi kirjatut saamistodistusten, arvopaperien ja johdannais-sopimusten arvonnousut, sekä

8 §

Edellä 7 §:ssä tarkoitettuja vähennyskelpoisia menoja ovat muun ohessa:

2 a) luottolaitostoiminnasta annetun lain 36 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuista eristä kirjanpitoon mainitun pykälän 3 momentin tai vastaavan ulkomaisen lainsäädännön nojalla kuluiksi kirjatut saamistodistusten, arvopaperien ja johdannaissopimusten arvonalenemiset,

27 d §

Option asettajan sitoumuksestaan saama korvaus (preemio) on sen verovuoden veronalaista tuloa, jona optio on asetettu. Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, enintään 18 kuukauden pituisen, julkisen kaupankäynnin kohteena olevan option

asettajan saama preemio on sen verovuoden tuottoa, jona sopimus suljetaan, toteutetaan tai raukeaa. Jos myyntioption asettaja ostaa optiosopimuksen toteuttamisen perusteella option kohde-etuuden, hankitun omaisuuden verotuksessa vähennyskelpoiseksi hankintamenoksi katsotaan määrä, joka vastaa sopimuksen mukaista kohde-etuuden hankintahintaa vähennettynä preemiota vastaavalla määrällä.

Option haltijan option asettajalle maksama preemio on sen verovuoden vähennyskel-poista menoa, jona optiosopimus suljetaan, toteutetaan tai raukeaa. Jos osto-option haltija toteuttaa option hankkimalla kohde-etuuden, omaisuuden hankintamenoksi katsotaan määrä, joka vastaa sopimuksen mukaista kohde-etuuden hankintahintaa lisätynä maksetun preemion määrällä.

Mitä tässä pykälässä säädetään, sovelletaan siltä osin kuin 5 §:n 6 a kohdan, 8 §:n 1 momentin 2 a kohdan ja 27 e §:n säännöksistä ei muuta johdu.

27 e §

Edellä 5 §:n 6 a kohdassa ja 8 §:n 1 momentin 2 a kohdassa tarkoitettut saamistodistusten, arvopaperien ja johdannaissopimusten arvonnousut ovat sen verovuoden veronalaista tuloa ja arvon-alenemiset sen verovuoden vähennyskel-poista menoa, jonka aikana ne on kirjattu kirjanpitoon tuotoiksi ja kuluiksi. Edellä mainittujen saamistodistusten ja arvopapereiden verotuksessa poistamatta olevana hankintamenona pidetään omaisuuden alkuperäistä hankintamenoa lisätynä ja vähennettynä edellä tarkoitetuilla

verotuksessa tuotoksi tai kuluksi luetuilla määrillä.

51 §

Hyödyke siirretään elinkeinotulolähteessä omaisuuslajista toiseen seuraavasti:

- 1) rahoitus- ja vaihto-omaisuudesta alkuperäistä hankintamenoa tai sitä alemmaa todennäköistä luovutushintaa vastaavasta määrästä;
- 2) sijoitusomaisuudesta alkuperäisen hankintamenoa ja 5 §:n 6 kohdassa tarkoitetun arvonkorotuksen yhteismäärää tai sitä alemmaa todennäköistä luovutushintaa vastaavasta määrästä, kuitenkin niin, että sijoitusomaisuuteen kuuluva rakennus siirretään hankintamenoa ja sitä vastaavan 5 §:n 6 kohdassa tarkoitetun arvonkorotuksen verotuksessa poistamatta olevasta määrästä;
- 3) käyttöomaisuudesta hankintamenoa verotuksessa poistamatta olevaa osaa vastaavasta määrästä; ja
- 4) luottolaitostoiminnasta annetun lain 36 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetut saamistodistukset, arvopaperit ja johdannaisso-pimukset todennäköistä luovutushintaa vastaavasta määrästä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2002.

Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 2002 toimitettavassa verotuksessa, ellei jäljempänä toisin säädetä.

Verovelvollisen vaatimuksesta 27 d §:n 2 momenttia sovelletaan verovuonna 2001

asetettuun optioon ja 27 d §:n 3 momenttia maksettuun preemioon, kun optio toteutetaan, suljetaan tai raukeaa verovuonna 2001.

Ennen verovuotta 2002 kirjanpidossa luottolaitostoiminnasta annetun lain 36 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuista eristä kirjatut arvonnousut ja arvonalenemiset, jotka eivät ole olleet verotuksessa veronalaisia tuloja tai vähennyskelpoisia menoja, luetaan verovuoden 2002 veronalaisiksi tuloiksi ja vähennyskelpoisiksi menoiksi.

Verovelvollisen vaatimuksesta 5 §:n 6 a kohtaa, 8 §:n 1 momentin 2 a kohtaa ja 27 e §:ää ja 51 §:n 1 momenttia sovelletaan verovuonna 2001 luottolaitostoiminnasta annetun lain 36 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisista eristä kirjattuihin arvonnousuihin ja arvonalenemisiin sekä tuona vuonna tehtyihin omaisuuslajisiirtoihin. Tällöin ennen verovuotta 2001 kirjanpidossa luottolaitostoiminnasta annetun lain 36 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuista eristä kirjatut arvonnousut ja arvonalenemiset, jotka eivät ole olleet veronalaisia tuloja tai vähennyskelpoisia menoja, luetaan verovuoden 2001 veronalaisiksi tuloiksi ja vähennyskelpoisiksi menoiksi.

Vaatimus mainittujen säännösten soveltamisesta verovuoden 2001 verotuksessa on esitettävä vuoden 2002 marraskuun loppuun mennessä. Vaatimuksen tulee koskea kaikkia säännöksiä, joita voidaan edellä tarkoitetulla tavalla soveltaa vuoden 2001 verotuksessa.

Helsingissä 14 päivänä kesäkuuta 2002

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ministeri *Suvi-Anne Siimes*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

Laki

elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan elinkeinotulon verottamisesta 24 päivänä kesäkuuta 1968 annetun lain (360/1968) 5 §:n 6 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1158/1998 ja 51 § 1 mom., sellaisena kuin se on laissa 661/1989 sekä *lisätään* 5 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1001/1977, 1164/1990 ja 1539/1992 sekä mainitussa laissa 1158/1998, uusi 6 a kohta, 8 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi mainituissa laeissa 1001/1977, 661/1989 ja 1539/1992 sekä laeissa 321/1997, 511/1998, 527/1998 ja 1168/2000 uusi 2 a kohta sekä lakiin uusi 27 d ja 27 e § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 §

Edellä 4 §:ssä tarkoitettuja veronalaisia elinkeinotuloja ovat muun ohessa:

6) vakuutusyhtiöiden, vakuutusyhdistysten, vakuutuskassojen ja muiden niihin rinnastettavien vakuutuslaitosten sekä eläkesäätiöiden kirjanpidossaan tekemä sijoitusomaisuuden arvonkorotus, *sekä*

6) vakuutusyhtiöiden, vakuutusyhdistysten, vakuutuskassojen ja muiden niihin rinnastettavien vakuutuslaitosten sekä eläkesäätiöiden kirjanpidossaan tekemä sijoitusomaisuuden arvonkorotus,
6 a) luottolaitostoiminnasta annetun lain (1607/1993) 36 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuista eristä kirjanpitoon mainitun pykälän 3 momentin tai vastaavan ulkomaisen lainsäädännön nojalla tuotoiksi kirjatut saamistodistusten, arvopaperien ja johdannaispimusten arvonnousut, *sekä*

8 §

Edellä 7 §:ssä tarkoitettuja vähennyskelpoisia menoja ovat muun ohessa:

2 a) luottolaitostoiminnasta annetun lain 36 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuista eristä kirjanpitoon mainitun pykälän 3 momentin tai vastaavan ulkomaisen lainsäädännön nojalla kuluiksi kirjatut saamistodistusten, arvopaperien ja johdannaispimusten arvonalenemiset,

27 d §

Option asettajan sitoumuksestaan saama korvaus (preemio) on sen verovuoden veronalaista tuloa, jona optio on asetettu.

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, enintään 18 kuukauden pituisen, julkisen kaupankäynnin kohteena olevan option asettajan saama preemio on sen verovuoden tuottoa, jona sopimus suljetaan, toteutetaan tai raukeaa. Jos myntioption asettaja ostaa optiosopimuksen toteuttamisen perusteella option kohde-etuuden, hankitun omaisuuden verotuksessa vähennyskelpoiseksi hankintamenoksi katsotaan määrä, joka vastaa sopimuksen mukaista kohde-etuuden hankintahintaa vähennettynä preemiota vastaavalla määrällä.

Option haltijan option asettajalle maksama preemio on sen verovuoden vähennyskelpoista menoa, jona optiosopimus suljetaan, toteutetaan tai raukeaa. Jos osto-option haltija toteuttaa option hankkimalla kohde-etuuden, omaisuuden hankintamenoksi katsotaan määrä, joka vastaa sopimuksen mukaista kohde-etuuden hankintahintaa lisättynä maksetun preemion määrällä.

Mitä tässä pykälässä säädetään, sovelletaan siltä osin kuin 5 §:n 6 a kohdan, 8 §:n 1 momentin 2 a kohdan ja 27 e §:n säännöksistä ei muuta johdu.

27 e §

Edellä 5 §:n 6 a kohdassa ja 8 §:n 1 momentin 2 a kohdassa tarkoitetut saamistodistusten, arvopaperien ja johdannaisopimusten arvonnousut ovat sen verovuoden veronalaista tuloa ja arvonalenemiset sen verovuoden vähennyskelpoista menoa, jonka aikana ne on kirjattu kirjanpitoon tuotoiksi ja kuluiksi. Edellä mainittujen saamistodistusten ja arvopapereiden verotuksessa poistamatta olevana hankintamenona pidetään omaisuuden alkuperäistä hankintamenoa lisättynä ja vähennettynä edellä tarkoitetuilla verotuksessa tuotoksi tai kuluksi luetuilla määrillä.

51 §

Hyödyke siirretään elinkeinotulolähteessä omaisuuslajista toiseen seuraavasti:

1) rahoitus- ja vaihto-omaisuudesta alkuperäistä hankintamenoa tai sitä alemmaa

1...1..5.

51 §

Hyödyke siirretään elinkeinotulolähteessä omaisuuslajista toiseen seuraavasti:

1) rahoitus- ja vaihto-omaisuudesta alkuperäistä hankintamenoa tai sitä alemmaa

todennäköistä luovutushintaa vastaavasta määrästä;

2) sijoitusomaisuudesta alkuperäisen hankintamenon ja 5 §:n 6 kohdassa tarkoitetun arvonorotuksen yhteismäärää tai sitä alemmaa todennäköistä luovutushintaa vastaavasta määrästä, kuitenkin niin, että sijoitusomaisuuteen kuuluva rakennus siirretään hankintamenon ja sitä vastaavan 5 §:n 6 kohdassa tarkoitetun arvonorotuksen verotuksessa poistamatta olevasta määrästä;

3) käyttöomaisuudesta hankintamenon verotuksessa poistamatta olevaa osaa vastaavasta määrästä ja

todennäköistä luovutushintaa vastaavasta määrästä;

2) sijoitusomaisuudesta alkuperäisen hankintamenon ja 5 §:n 6 kohdassa tarkoitetun arvonorotuksen yhteismäärää tai sitä alemmaa todennäköistä luovutushintaa vastaavasta määrästä, kuitenkin niin, että sijoitusomaisuuteen kuuluva rakennus siirretään hankintamenon ja sitä vastaavan 5 §:n 6 kohdassa tarkoitetun arvonorotuksen verotuksessa poistamatta olevasta määrästä;

3) käyttöomaisuudesta hankintamenon verotuksessa poistamatta olevaa osaa vastaavasta määrästä; ja

4) luottolaitostoiminnasta annetun lain 36 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetut saamistodistukset, arvopaperit ja johdannais sopimukset todennäköistä luovutushintaa vastaavasta määrästä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200.

Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 2002 toimitettavassa verotuksessa, ellei jäljempänä toisin säädetä.

Verovelvollisen vaatimuksesta 27 d §:n 2 momenttia sovelletaan verovuonna 2001 asetettuun optioon ja 27 d §:n 3 momenttia maksettuun premioon, kun optio toteutetaan, suljetaan tai raukeaa verovuonna 2001.

Ennen verovuotta 2002 kirjanpidossa luottolaitostoiminnasta annetun lain 36 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuista eristä kirjatut arvonnousut ja arvonalenemiset, jotka eivät ole olleet verotuksessa veronalaisia tuloja tai vähennyskelpoisia menoja, luetaan verovuoden 2002 veronalaisiksi tuloiksi ja vähennyskelpoisiksi menoiksi.

Verovelvollisen vaatimuksesta 5 §:n 6 a kohtaa, 8 §:n 1 momentin 2 a kohtaa ja 27 e §:ää ja 51 §:n 1 momenttia sovelletaan verovuonna 2001 luottolaitostoiminnasta annetun lain 36 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisista eristä kirjattuihin arvonnousuihin ja arvonalenemisiin sekä tuona vuonna tehtyihin omaisuuslajisiirtoihin. Tällöin ennen verovuotta 2001 kirjanpidossa luottolaitostoiminnasta annetun lain 36 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuista eristä kirjatut arvonnousut ja arvonalenemiset, jotka eivät ole olleet veronalaisia tuloja tai

vähennyskelpoisia menoja, luetaan verovuoden 2001 veronalaisiksi tuloiksi ja vähennyskelpoisiksi menoiksi.

Vaatus mainittujen säännösten soveltamisesta verovuoden 2001 verotuksessa on esitettävä vuoden 2002 marraskuun loppuun mennessä. Vaatimuksen tulee koskea kaikkia säännöksiä, joita voidaan edellä tarkoitettulla tavalla soveltaa vuoden 2001 verotuksessa.
